Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

Ἀρκαδινὸς ὁ, Πελοπν. (Ἀνδρίτσ. Τριφυλ.)

Ἐκ τοῦ τοπων. *Ἀρκαδιά* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. *-ινός*.

Ὁ δυτικὸς ἄνεμος ὡς πνέων ἐκ τῆς *Ἀρκαδιᾶς* τῆς νῦν Κυπαρισσίας.

ἀρκαδομαζώνω Βιθυν.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἀρκᾶς* παρὰ τὸ θέμ. τοῦ πληθ. *ἀρκᾶδες* καὶ τοῦ ρ. *μαζώνω*.

Μιζεύω *ἀρκᾶδες*, παρασκευάζω ὑποστηρικτάς: Παροιμ. *Ἡ ἀρκούδα εἶχε ἀρκᾶδες κ' ἐκεῖν' ἀρκαδομάζωνε* (ἐπὶ τοῦ ἀδίκου καὶ ἅρπαγος ἔχοντος ὑποστήριξιν).

ἀρκαλιὰ ἡ, Κρήτ. *ἀρκαλὲ* Δ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἄρκαλος* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. *-ιά*. Τὸ *ἀρκαλὲ* ἐκ τοῦ ἀμαρτ. τύπ. *ἀρκαλέα*.

Φωλεὰ τοῦ ἀρκάλου. Συνών. *ἀρκαλότρυπα*.

ἀρκαλοπέτσι τό, Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄρκαλος* καὶ *πετσί*.

Τὸ δέρμα τοῦ ἀρκάλου καὶ ἐντεῦθεν τὸ ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζόμενον πρόσθιον μέρος τοῦ ὑποδήματος, τὸ *ψίδι*.

ἄρκαλος ὁ, Κρήτ.

Τὸ ἀρχ. Δωρ. οὐσ. *ἄρκαλος* παρὰ τὸ *ἄρκηλος*. Ἰδ. ΜΣτεφανίδ. ἐν Λεξικογρ. Ἀρχ. 5 (1918/20) 72.

Τὸ θηλαστικὸν τρόχος ὁ κοινὸς (meles taxus) τῆς τάξεως τῶν ἀρκτιδῶν (urridae), ὁ τῶν ἀρχαίων τρόχος ἢ εἰλιός, ζῷον κομψόν, δασύμαλλον καὶ ἀδιάρθρωτον, τὸ ὁποῖον ἀποσφαιροῦται κοιμώμενον ἢ ἀμυνόμενον: Παροιμ.

Ἂν εἶναι γιὰ τὰ κάλλη, | τά 'χουσι γ' οἱ-ῆ-ἀρκάλοι.

Συνών. *ἀσβός*. [**]

ἀρκαλότρυπα ἡ, Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄρκαλος* καὶ *τρῦπα*.

Κοίτη, φωλεὰ ἀρκάλου. Συνών. *ἀρκαλιά*. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων.

ἀρκαλόχωμα τό, Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄρκαλος* καὶ *χῶμα*.

Εἶδος ἀμμώδους χώματος (ἐκ τοῦ ὅτι συνήθως εἰς γῆν τοιούτου χώματος σκάπτει ὁ ἄρκαλος διὰ νὰ ἀνοίξῃ φωλεάν).

ἀρκαλόψωρα ἡ, Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄρκαλος* καὶ *ψώρα*.

Ἡ ψώρα τοῦ ἀρκάλου μεταδιδομένη καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῷα ἐκ τῆς πέτρας ἐπὶ τῆς ὁποίας ξύεται οὗτος.

ἀρκάνθρωπος ὁ, Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄρκος* καὶ *ἄνθρωπος*.

Ἄρκτος (λαλῶν ὡς ἄνθρωπος ὡς καὶ *λυκάνθρωπος* = λύκος λαλῶν ὁμοίως): Ἄσμ.

Καὶ σιτᾶ κλαίει, σιτᾶ πάγει, σιτᾶ ἀπαντᾷ τὸν ἄρκον,
—'ς σὸν Θό σ', 'ς σὸν Θό σ', ἀρκάνθρωπε, πουδὲν πρόβατα 'κ' εἴδες;
—'Σ σὸν Θό μ' κι ἂν ἐκατόρκ'σες με, τὴν ἀλήθιαν θὰ λέγω,
θίλιὰ ἔφαγα τὴν πιρνήν, μύρια τὸ μεσημέριν.

***ἄρκανος** ἐπίθ. *ἄρκανε* Τσακων.

Ἀγνώστου ἐτύμου.

Ὁ μὴ ἔχων τίποτε, γυμνός.

ἀρκαντάσης ὁ, σύνηθ. *ἀρκαδάσης* Καππ. (Σίλ.) Κρήτ. Πάρ. Σῦρ. κ.ἀ. *ἀρχαντάσης* Νάξ. (Καλόξ.) *ἀρκατάης* Θρᾴκ. (Ἀδριανούπ. κ.ἀ.) Πόντ. (Κοτύωρ.) *ἀρκαντάδης* Κύπρ. *ἀρκαδάχης* Κρήτ. *'ρκαντάδης* Κύπρ. *ἀρδάσης* Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *arkadaş*.

Σύντροφος, φίλος, συνέταιρος. Συνών. *ἀρκαντάσι*.

ἀρκαντάσι τό, ἀμάρτ. *ἀρκαδάδιν* Πόντ. (Κρώμν. Ματζούκ. Χαλδ.) *ἀρκατάδ'* Πόντ. (Κρώμν. Ματζούκ. Χαλδ.) Πληθ. *ἀρκαδάσα* Λέσβ. (Μανταμᾶδ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *arkadaş*.

Ἀρκαντάσης, ὃ ἰδ.: *Εὕρα τ' ἀρκαδάδι μ'* Χαλδ. || Ἄσμ.

Ἐκλιδστ' ὀπίσ' ἐτέρεσα, ἔτονε τ' ἀρκατάδι μ'

Ματζούκ.

ἀρκαντασλίκι τό, ἀμάρτ. *ἀρκαδασλίκιν* Λυκ. (Λιβύσσ.) *ἀρκαδασλίκι* Θήρ. Κρήτ. Μεγίστ. *ἀρκανταδλίκ'* Ἤπ. (Ζαγόρ.) *ἀρκαδασλίκ'* Θρᾴκ. (Ἀδριανούπ.) *ἀρκαδαχιλίκι* Κρήτ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *arkadaşlık*.

Συντροφία, συναναστροφή, φιλία ἔνθ' ἀν.: *Καλὸς εἶσι, ἀλλὰ δὲ μ' ἀρέσ'ν τ' ἀρκανταδλίκια σου* Ζαγόρ.

ἀρκάρι τό, Ἰκαρ.

Ἐκ συμφύρσεως τῶν οὐσ. *ἄρκα* καὶ *ἀρμάρι*. Πβ. GMeyer Neugr. Stud. 3, 11.

Ἑρμάριον. Συνών. *ἀρμάρι*.

ἀρκᾶς ὁ, πολλαχ. καὶ Καππ. (Σινασσ.) *ἀρκᾶ* Τσακων. *ἀρκὰ* ἡ, Πόντ. (Κρώμν. Χαλδ. κ.ἀ.) *ἀρχὰ* Πόντ. (Χαλδ. κ.ἀ.) *ἀρκὰ* τό, Βιθυν.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *arka*.

Α) Κυριολ. **1)** Τὰ νῶτα, ἡ ράχις, ἐπὶ ἐμψύχων καὶ ἀψύχων πολλαχ.: *Ὁ ἀρκᾶς τοῦ γελεκιοῦ* Ρόδ. *Τὸ ἀρκὰ τοῦ μαχαιριοῦ* (τὸ ἀντίθετον τῆς κόψεως μέρος) Βιθυν. *Μὴ χτυπᾶς ἀπ' τὴν κοφτή, ἀπ' τὸ ἀρκὰ χτύπα αὐτόθ. Ἕναν ἀρκᾶ ξύλα* (ποσότης ξύλων ὅσην δύναταί τις νὰ φέρῃ ἐπὶ τῆς ράχεως καὶ κατ' ἐπέκτ. ὅσην χωρεῖ ἡ ἀγκάλη) Μεγίστ. || Παροιμ. *Ἀρκᾶς κὶ μανίκ' λείπουν, φόριμα θέλ'ς νὰ κάθ'ς* (ἐπὶ τοῦ ἐπιχειροῦντος νὰ κάμῃ τι, ἐνῷ στερεῖται τῶν ἀπαραιτήτων μέσων) Μακεδ. (Σέρρ.) **2)** Τὸ μέρος τοῦ πλοίου ὅπου στηρίζεται τὸ ἀκρόπρωρον Χίος. **3)** Τὸ τόξον γεφύρας Ἤπ. **4)** Σωρὸς χώματος ἢ λίθων Στερελλ. (Αἰτωλ.) **5)** Τοῖχος οἰκίας λιθόκτιστος ἀπὸ θεμελίου μέχρι στέγης Μακεδ. (Σιάτ.) **6)** Ὄγκος Πελοπν. (Ὀλυμπ.): *Αὐτὸ τὸ ζυμαρικὸ ποῦ τρώς θὰ γίνῃ ἀρκᾶς μέσα σου.* **7)** Παχὺ στρῶμα ὕλης Πελοπν. (Μεσσ.): Φρ. *Ἔχει πιασμένο ἀρκᾶ 's τὸ πρόσωπο* (εἶναι ἄπλυτος καὶ λερωμένος εἰς τὸ πρόσωπον). **8)** Πρόχωμα Ἤπ. (Ζαγόρ.): *Μὴ χαλᾶς τοὺν ἀρκᾶ τ' χουραφιοῦ σ', γιατὶ θὰ μπαίν'ν τὰ νιρὰ τοὺ χειμῶνα.*

Β) Μεταφ. **1)** Βοήθεια Πόντ. (Κρώμν. Χαλδ. κ.ἀ.) Τσακων.: Φρ. *Δίγω ἀρχὰν* (δίδω βοήθειαν, βοηθῶ) Χαλδ.

2) Βοηθός, προστάτης, ὑπερασπιστὴς πολλαχ. καὶ Καππ. (Σινασσ.): *Εὕρῆκεν ἀρκᾶν* Κῶς *Ὁ ἀρκᾶς του τὸν κάμνει παλληκάρι* (φαίνεται παλληκάρι, διότι ἔχει ἰσχυρὰν προστασίαν) αὐτόθ. *Ἀρκᾶ ἔχεις; μὴ φοβᾶσαι!* Σινασσ. *Ἔχει ἀρκᾶ καὶ τὰ κάνει τοῦτα* Βιθυν. *Αὐτὸς δὲ φοβᾶται, ἔχει ἀρκᾶδες γιεροὶ* (συνών. φρ. *ἔχει πλάτες*) αὐτόθ. || Φρ. *Θὰ σὲ πιάσω ἀρκᾶ γιὰ τ' ἄχερα* (δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην σου, σὲ περιφρονῶ) Ἰων. (Κρήν.) *Νὰ σὲ πιάσω ἀρκᾶ γιὰ τοὺς μυῖγες* (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Πελοπν. (Μεσσ.) || Παροιμ. *Ἡ ἀρκούδα εἶχε ἀρκᾶδες κ' ἐκεῖν' ἀρκαδομάζωνε* (ἐπὶ τοῦ ἀδίκου καὶ ἅρπαγος ὑποστηριζομένου παρ' ἄλλων) Βιθυν. || Ἄσμ.

Νὰ βάλω τὸν Θεὸν ἀρκᾶν τδαὶ ριτσατσῆν τὸν Χάρων
νὰ σὲ θηρέψῃ γλήορα τδ' ἐγιώνυ νὰ σὲ πάρω

Κύπρ. **3)** Κύριος, ἐξουσιαστὴς Πελοπν. (Λακων.): *Τί, θὰ σὲ κάμω ἀρκᾶ τοῦ κεφαλιοῦ μου;* (πρὸς τὸν θέλοντα νὰ μᾶς ἐπιβληθῇ).

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Πάρ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ